

SBORNÍK
STÁTNÍHO OKRESNÍHO ARCHIVU
FRÝDEK-MÍSTEK

8

2007

OBSAH

<i>Tomáš Adamec:</i> Státní okresní archiv Frýdek-Místek v roce 2006	5
<i>Jan Al Saheb:</i> Instrukce olomouckého biskupa Viléma Prusinovského z Víckova pro úředníka hukvaldského panství z roku 1570	7
<i>Radim Jež:</i> Inventář pozůstalosti Václava Skrbenského z Hřiště a na Šenově z roku 1590	28
<i>Jan Al Saheb - Petr Maršálek:</i> Soupis sirotků hukvaldského panství z roku 1663	45
<i>David Pindur:</i> Případ „apostaty“ Adama Myšky z Jablunkova	69
<i>Eva Vojkovská:</i> Příspěvek k stavebnímu vývoji kostela sv. Kateřiny ve Vendryni od konce 18. století do počátku 20. století	87
<i>Pavčina Běřská:</i> K počátkům školy ve Skalici	99
<i>Petr Maršálek:</i> P. František Halfar, autor frýdlantské farní kroniky	109
<i>Karel Müller:</i> K heraldickým památkám hradu Hukvaldy	131
<i>Radek Lipovskí:</i> Povodeň z r. 1880 v relacích místeckého a brušperského četnictva	137

<i>Milan Myška:</i> Beskydská krčma Bebek	145
<i>Tomáš Adamec:</i> Co prozrazuje dochovaná korespondence o místeckém pomníku padlým	171
<i>Alena Matějová:</i> Okresní dům sociálních služeb TGM	179
Zprávy o literatuře	183
Výstava - Morava a Slezsko na starých mapách	192

K HERALDICKÝM PAMÁTKÁM HRADU HUKVALDY

Karel Müller

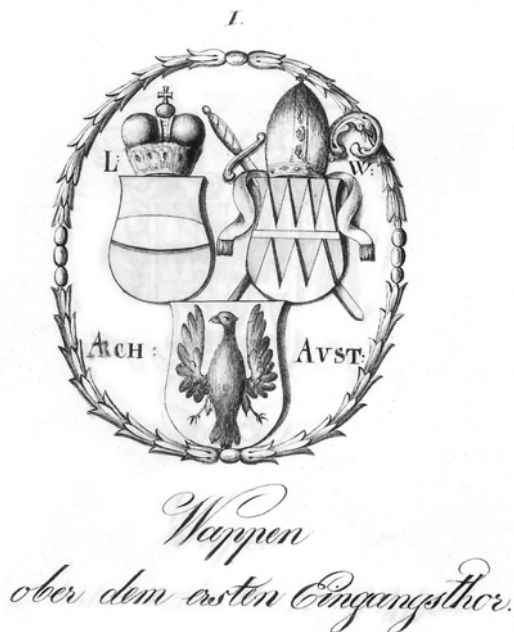
Ruina hukvaldského hradu, torzo kdysi rozlehlé pevnosti olomouckých biskupů chránící severovýchodní hranici jejich rozsáhlého panství, přitahuje již dlouhá desetiletí pozornost historiků a kastelologů. Platí to i o její erbovní výzdobě, jíž si v poslední době povšimly hned dvě práce. Tomášovi Krejčíkovi posloužily právě erbovní desky na hradě k ilustraci jeho stručného přehledu podoby a proměn erbů jednotlivých olomouckých biskupů a arcibiskupů od Bruna ze Šaumburka až po Leopolda Prečana, aniž však dochované artefakty podrobněji popsal. Navíc autor ve svém výkladu opomenul existenci znaku biskupa Stanislava Thurza přímo na hradě a připomíná pouze jeho uplatnění na kamenném vlysu dnes druhotně osazeném na průčelí domu v podhradí, stejně jako zapomněl na to, že znak biskupa Karla z Lichtenštejna-Kastelkornu lze spatřit nejen na oltáři hradní kaple sv. Ondřeje, ale také na jejím průčelí, a to spolu se znakem arcibiskupa Theodora Kohna.¹

Významněji k evidenci hukvaldských heraldických památek přispěla kniha o šlechtických sídlech na Frýdecko-Místecku, sestavená autorským kolektivem vedeným Jiřím Tichánkem, která přináší fotografie takřka všech erbů, s nimiž se může návštěvník setkat jak na samotném hradě, tak i na tzv. biskupském zámku v obci a v přilehlé oboře. Kniha je ovšem zatížena celou řadou chyb, z nichž přímo hukvaldské heraldiky se týká špatné určení jednoho z erbů nad vchodem do hradní kaple, když Kohnův znak je považován za erb kardinála Ditrichštejna.²

¹ Krejčík, Tomáš: Hukvaldy a heraldické památky olomouckých biskupů a arcibiskupů, In: Hukvaldské etudy, Sborník studií in memoriam profesora Miloně Dohnala, Ostrava 2004, s. 38 – 48.

² Tichánek, Jiří a kol.: Šlechtická sídla na Frýdecko-Místecku, Kopřivnice 2005, s. 153 – 204. V textu věnovaném Hukvaldům a olomouckým ordinářům je dále na s. 160 znak světicího biskupa Karla Wisnara chybně vydáván za znak arcibiskupa Bauera, na s. 161 pečeť císaře Zikmunda za pečeť hrabat Schauenburg-Holstein.

Zajímavý doklad zájmu o hukvaldské heraldické artefakty již ve 2. polovině 19. století představuje nález učiněný Stanislavou Kovářovou při zpracování archivního fondu Velkostatek Hukvaldy v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě. Jde o sešit v pevných papírových deskách s modrým mramorováním o výšce 25 cm a šířce 20 cm. Na přední straně je nalepen ozdobně prostříhaný štítek s nápisem „Wappen auf der fürsterzbischöflichen Schloss-Ruine zu Hochwald“ a uvnitř jsou na třech všítych dvojlistech namalovány perem celkem čtyři obrázky číslované římskými číslicemi (první a poslední list zůstaly prázdné). Anonymní kreslíř zde pečlivou rukou zaznamenal erby, které viděl jen v areálu vlastního hradu, pomínuty jsou tedy například erby na vstupní bráně do zámecké obory.³

První obrázek (I. Wappen ober dem ersten Eingangsthor.) představuje do tří štítů rozložený erb arcivévody Leopolda Viléma,

³ ZA Opava, pobočka Olomouc, Velkostatek Hukvaldy, inv. č. 7.

olomouckého biskupa v letech 1638 – 1662, umístěný nad první hradní branou. Štíty jsou situovány do oválného věnce, pravý horní nese tzv. babenberské břevno a na jeho horním okraji spočívá arcivévodská koruna, levý horní se starým znakem olomouckého biskupství (v dolní řadě jsou ale tři kužely namísto správných dvou) je převýšen biskupskou mitrou se splývajícími fimbriemi a křížem podložen kosmo mečem a šikmo berlou, ve spodním štítu je orlice převzatá ze 2. a 3. pole polepšeného znaku biskupství, aniž je však patrna hvězda na její hrudi. Horní znaky provázejí majuskulní iniciály jejich nositele L: W:, zatímco podél spodního štítu je ve zkratce uveden jeho arcivévodský titul ARCH: AVST:. (Obr. 1) Zjevně jde o jednu z desíti erbovních desek, objednaných v roce 1653 u kroměřížského kanovníka Hanse Bluma.⁴

II.

*Wappen
 ober der Schloß Capelle St. Andreas.*

⁴ Naposledy k tomu Rosová, Romana: Výstavba barokního opevnění hradu Hukvaldy, Sborník Národního památkového ústavu v Ostravě 2006, s. 11.

V době, kdy se náš kreslíř procházel po hukvaldské zřícenině, visela nad vstupem do hradní kaple sv. Ondřeje pouze jedna erbovní deska se znakem Karla z Lichtenštejna-Kastelkornu, sedícího na olomouckém biskupském stolci v letech 1664 – 1695. Zobrazil ji jako druhou v pořadí (II. Wappen ober der Schloss Capelle St. Andreas.). Barokní boltcová kartuš nese v hlavním štítě polepšený znak olomouckého biskupství (ve spodní řadě 1. a 4. pole je opět chybný počet kuželů), na němž je v korunovaném středním štítu umístěn biskupův rodový erb (klín v jeho srdečném štítu kreslíř nezachytil). Na horním okraji hlavního štítu spočívá vpravo mitra a vlevo knížecí koruna a štít je kosmo podložen berlou a šikmo mečem. (Obr. 2) Teprve při renovaci kaple v závěru 19. století přibyl na průčelí shodně provedený znak arcibiskupa Theodora Kohna, který byl také v roce 1897 barevně namalován v jejím interiéru.

III.

*Wappen
ober der kleinen Eingangstür
unter dem dritten Thor.*

Třetím zobrazeným erbem se vracíme do počátku 16. století, kdy byl (v letech 1496 – 1540) olomouckým biskupem Stanislav

Thurzo. Jeho erb je zadržán nad vstupem do bývalé strážnice při páté hradní bráně, kreslířem označované jako třetí (III. Wappen ober der kleinen Eingangsthür unter dem drittem Thor.). Autor kresby nepostřehl, že čtvrcený erb je umístěn v kolčím štítě s pravým výkrojem a namaloval štít vykrajovaný souměrně. Chybně též zobrazil lva v Thurzově rodovém erbu včetně zadních nohou, ačkoliv správně má být lev vyrůstající z linie oddělující dolní pole, v němž jsou tři růže. (Obr. 3) Za zmínku stojí, že Thurzův rodový erb je v tomto znaku situován do čestnějšího 1. a 4. pole, zatímco znaku biskupství je vyhrazeno pole 2. a 3., což se vymyká ustálenému úzu.⁵

III.

Wappen
beim Eingang zum ehemahllichen
Verhörszimor.

⁵ Thurzo užíval na pečetích, grafických listech a erbovních deskách jak jen svůj rodový erb, tak v kombinaci se znakem biskupství na samostatných štítech, nebo oba znaky spojené ve čtvrceném štítě. S výjimkou hukvaldského exempláře je však v této třetí variantě vždy znak biskupství v 1. a 4. poli štítu. Viz k tomu Müller, Karel: Pečeti a znaky olomouckých biskupů, In: Od gotiky k renesanci, Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400 – 1550, III. Olomoucko, Olomouc 1999, s. 38, 42.

Poslední zobrazená erbovní deska nesouvisí s heraldikou olomouckých biskupů, nýbrž dokumentuje dobu, kdy v posledním dvacetiletí 15. století držel hrad jako zástavu bratr dřívějšího olomouckého biskupa Tasa Dobeš Černoorský z Boskovic, jehož ženou byla Hedvika z Rožmberka. Deska se štíty rodových erbů manželského páru je zazděna při vstupu do paláce vnitřního hradu. Dnes jsou okraje štítů a částečně i heraldické figury poškozeny, kreslíř je však zřejmě viděl ještě v úplném stavu (III. Wappen beym Eingang zum ehemaligen Verhörszimer.). Zatímco ale Dobešovo erbovní znamení – hřeben - zaznamenal správně, u Hedvičina erbu chybně namaloval pod rúží polcení štítu. (Obr. 4)

Sborník Státního okresního archivu Frýdek-Místek 8

Vydal Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv
Frýdek-Místek v roce 2007

Počet stran: 195

Odpovědný redaktor: Mgr. Tomáš Adamec

Výkonný redaktor: Mgr. Tomáš Adamec

Redakční rada: Mgr. Tomáš Adamec, PhDr. Alena Matějová,

Mgr. Radomír Michna

Tisk: Zdeněk Šprc – ŠOT

Palackého 134, 738 02 Frýdek-Místek

Počet výtisků: 250

ISBN 978-80-86388-49-6

ISSN 1214-6951